

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1920 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen m. m. jämte en inom riksdagen väckt motion.

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Clason, Schlyter, Hellberg, Thulin, Windahl, H. G. Andersson*, Stendahl*, Larsén, Almkvist*, J. B. Johansson*, Zander*, Henrikson, Hansson i Gårda*, Leander, Persson i Tofta, Nilsson i Antnäs, Hansson i Sölvesborg, Eliasson* och Persson i Fritorp*,

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 327, med 1:o här nedan infört förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen och

2:o förslag till lag om ändrad lydelse i vissa delar av den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna nya lagen om val till riksdagen.

I sammanhang med propositionen har utskottet jämväl till behandling förehaft en i anledning av denna proposition inom första kammaren väckt motion, nr 290, av herr *Stendahl*, vari hemställes, »att riksdagen ville besluta följande lydelse av § 59 i vallagen och § 79 i den 1919 villkorligt antagna nya vallagen:

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

vilken innehåller, eller vars valkuvert innehåller något, som anger vem, som avlämnat densamma;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 5 saml. 32 häft. (Nr 44.)

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.³
 I fråga om motiveringen för de kungliga förslagen får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden den 12 mars 1920 och beträffande de skäl, som motionären anfört till stöd för sin hemställan, till motionen.

*Utskottets
yttrande.*

Det i föreliggande kungl. proposition framlagda förslaget till vissa ändringar i lagen om val till riksdagen och i den år 1919 villkorligt antagna vallagen är väsentligen byggt på ett den 10 mars 1920 avgivet betänkande av de år 1919 tillkallade proportionsvalssakkunniga, varför utskottet beträffande motiveringen i huvudsak kan hänvisa till detta betänkande, vilket är bifogat propositionen.

Huvuddelen av de framlagda förslagen avse sådana ändringar i vallagarna, varigenom s. k. masskassering i möjligaste mån skulle förebyggas, och äro sålunda ett resultat av den utredning av denna fråga, som riksdagen i skrivelse den 10 april 1918 begärde hos Kungl. Maj:t. I denna del anser sig utskottet i allo kunna förorda förslaget. De föreslagna ändringarna synas nämligen ägnade att motverka masskassering och torde, kompletterade med de administrativa åtgärder i samma syfte, vilka de sakkunniga likaledes föreslagit, kunna anses tillgodose de mest trängande behoven. Även om utskottet anser, att de föreslagna, rent förebyggande åtgärderna och bestämmelserna bort kunna suppleras med vissa andra stadganden, ägnade att minska olägenheterna av masskassering, såsom införandet av institutet distriktsnyval, och icke anser de sakkunnigas argumentering mot dylika bestämmelser fullt övertygande, är det dock, enligt utskottets mening, att antaga, att för framtiden masskassering blott i sällsynta undantagsfall skall behöva ske, och att alltså några särskilda stadganden till minskande av en masskasseringens menliga följder för närvarande icke behöva införas. Skulle emellertid de föreslagna förebyggande åtgärderna icke visa sig vara tillräckliga, bör enligt utskottets mening frågan om distriktsnyval ånyo upptagas till prövning.

Utskottet finner sig även kunna tillstyrka de övriga ändringar i vallagen, som i propositionen föreslås, med undantag för förslaget till ändring i 59 § i 1909 års vallag och 79 § i den år 1919 villkorligt antagna vallagen. De i motionen I: 290 förebragta skälen för att, såsom hittills, flera i ett valkuvert nedlagda valsedlar alla skola anses ogilla, synas starkt tala för paragrafens bibehållande i sin nuvarande lydelse; den i propositionen föreslagna bestämmelsen, att valsedlarna i detta fall, om de alla äro lika, skola räknas som en valsedel, synes nämligen kunna

leda till, att vissa väljare i sina valkuvert nedlägga flera valsedlar i hopp om att genom förbiseende vid sammanräkningen någon eller några av överskottssedlarna komma att medräknas.

Om sålunda utskottet i denna punkt anser sig böra tillstyrka motionen I: 290, synes däremot icke det andra i denna motion framlagda förslaget kunna förordas. Enligt detta skulle i de nyss berörda paragraferna i de båda vallagarna vidtagas den ändringen, att kasseringsorsaken, att å valsedel finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt, skulle ändras till att omfatta endast de fall, då å valsedel eller valkuvert finnes något tecken, som angiver, vem som avlämnat desamma. En dylik ändring synes vara otillfredsställande så till vida, som det torde vara omöjligt att avgöra, huruvida ett å valsedel eller valkuvert anbragt tecken är ägnat att för någon eller några angiva den väljandes identitet eller icke; någon mildring av den nuvarande bestämmelsen i föreslagen riktning synes alltså icke befogad.

De i nedanstående förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen förordade bestämmelserna böra givetvis även införas i den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna nya lagen om val till riksdagen. Då emellertid utskottet även i annat sammanhang har att avgiva yttrande beträffande ändringar i sistnämnda lag, vilka delvis beröra samma paragrafer som de här åsyftade, anser sig utskottet böra låta anstå med förslag till formulering av denna lag till ett senare utlåtande, för att ändringar i densamma må i ett sammanhang behandlas.

Utskottet får alltså

- 1) hemställa, att riksdagen, med förklaring att förevarande proposition icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 28, 43, 53, 54, 55, 56, 58 och 59 §§ i lagen om val till riksdagen ävensom det vid samma lag fogade formulär 4 skola erhålla följande ändrade lydelse:

28 §.

Från och med den 3 till och med den 9 juli skall röstlängden vara å lämpligt ställe inom valdistriktet under behörig tillsyn framlagd för granskning.

Där å någon ort särskilda omständigheter finnas därtill föranleda, må efter Konungens befallningshavandes medgivande stället för röstlängdens framläggande till granskning förläggas utom valdistriktets område.

Det åligger valnämndens ordförande eller magistraten att ej mindre senast den 25 juni kungöra, på sätt i 29 § sägs, tid och ställe för framläggandet än även ofördröjligen till envar i röstlängden upptagen person, som däri icke antecknats såsom röstberättigad, härom med allmänna posten sända underrättelse med angivande av den eller de omständigheter, på grund varav han från rösträtt utesluts. Till dem, vilka åtnjuta fattigunderstöd eller sakna stadigt hemvist, vare dock ej nödigt att sända underrättelse.

I kungörelse samt underrättelse, varom i denna § förmäles, skall jämväl angivas tiden, inom vilken anmärkning mot röstlängd för att upptagas till prövning bör, jämlikt 30 § här nedan, vara till valnämndens ordförande eller magistraten inlämnad, samt tid och ställe för prövning enligt 33 § av sålunda gjorda anmärkningar.

43 §.

När val till andra kammaren skall äga rum, låte Konungens befallningshavande därom i god tid förut utgå kungörelse, som uppläses i kyrkorna och införes i ortstidningar. I kungörelsen upptages antalet av dem, som skola väljas inom valkretsen, och utsättes, utom dag och tid för valet, valstället för varje valdistrikt samt tid och ställe för rösternas sammanräknande. Kungörelsen skall tillika innehålla erinran om den skyldighet, som jämlikt 55 § åligger valförrättare, att ofördröjligen till Konungens befallningshavande insända valkuvert, valprotokoll och röstlängd.

53 §.

De valmän, som, då uppehåll i valet, jämlikt 46 §, göres eller valet skall sluta, äro tillstådes i vallokalen eller, om utrymme där saknas, å anvisad plats därtill men ej då hunnit deltaga i valet, äga rätt att avlämna sina valseklar.

54 §.

När alla, som vid det för valets slut fastställda klockslag äga tillträde till valet, avlämnat sina valsedlar, förklare ordföranden röstningen avslutad.

Omedelbart därefter uttagas valkuverten ur valurnan och räknas öppnade. I det protokoll, som i överensstämmelse med det vid denna lag fogade formulär 4 med därå gjorda anvisningar skall föras vid förrättningen, antecknas antalet valkuvert. Jämväl räknas och upptages i protokollet antalet av de personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet.

Valkuverten inläggas härefter i ett eller flera hållfasta omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola därefter i protokollet avtryckas. Därjämte skall i protokollet angivas antalet omslag, vari valkuverten inlagts.

55 §.

Sedan valprotokollet upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas valförrättningen med tillkännagivande av tid och ställe, som blivit utsatt för rösternas sammanräknande.

Valförrättaren insände därefter ofördröjligen till Konungens befallningshavande dels det eller de förseglade omslag, vari valkuverten äro inlagda, dels ock valprotokollet och röstlängden. Sker insändandet med allmänna posten, skall försändelsen assureras.

56 §.

Det åligger Konungens befallningshavande att i god tid före röstsammanräknandet tillse, att valprotokoll, röstlängd och omslag, innehållande valkuvert, inkommit från alla valdistrikt, samt, där så ej skett, från församlig valförrättare infordra vad som felas. Konungens befallningshavande verkställe även förberedande granskning av nämnda handlingar. Befinnas dessa icke vara i behörigt skick, införskaffe Konungens befallningshavande, där så prövas nödigt, på lämpligt sätt erforderliga upplysningar rörande anledningen härtill.

58 §.

Efter det protokollen från de särskilda valdistrikten upplästs samt valsedlarna uttagits ur valkuverten och granskats, pröve Konungens befall-

ningshavande valsedlarnas giltighet och meddele de beslut, vartill valsedlarna och protokollen, med hänsyn jämväl till enligt 56 § inhämtade upplysningar, må giva anledning.

59 §.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar och äro de alla lika, gälla de såsom en valsedel; äro icke samtliga valsedlar i kuvertet lika, vare de alla ogilla.

59 §.

(Utskottets förslag:)

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken upptager partibeteckning å annat ställe än ovanför namnen.

Finnas i ett valkuvert två eller flera valsedlar, vare de alla ogilla.

Formulär 4.

Formulär till protokoll vid riksdagsmannaval.

Protokoll i N. N. valdistrikt vid val av ledamot i riksdagens andra kammare å — — — (vallokalen) i — — — (orten) den — — — (dag, månad och år).

Till förrättande av det riksdagsmannaval, som blivit utsatt att hållas härstädes denna dag, sammanträdde klockan — — — — den för sådant ändamål utsedda valnämnd (eller i stad, som utgör ett valdistrikt: »stadens magistrat»; eller i stad, som består av flera valdistrikt: »magistratens deputerade»).

— — — — —¹⁾

Valet fortgick till klockan — — — — eftermiddagen med uppehåll — — —²⁾

— — — — —³⁾

Vid valet avlämnades i vederbörlig ordning — — —⁴⁾ valkuvert. Antalet

av de personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet, utgjorde — — —. ⁴⁾

----- ⁵⁾
 Samtliga valkuvert inlades i — — — ⁴⁾ omslag, vilket (vilka) förseglades med — — — ⁶⁾ sigill, som här nedan finnas avtryckta.
 ----- ⁷⁾

Vid protokollet
 N. N.

(Avtryck
 av
 sigill)

(Avtryck
 av
 sigill)

Att detta protokoll vid valförrättningen upplästs och befunnits riktigt, bekräftas.

N. N.

Ordförande vid valet.

N. N.

N. N.

Anvisningar:

- 1) Har valet till följd av gudstjänst ej kunnat börja å bestämd tid, varde det här anmärkt.
- 2) Här angives tiden, varunder uppehåll i förrättningen, även på grund av gudstjänst, ägt rum.
- 3) Har någon förvägrats att utöva rösträtt, varde det, med tydligt angivande av personens namn och orsaken till denna vägran, här anmärkt.
- 4) Antalet.
- 5) Skulle antalet valkuvert icke vara lika med antalet personer, som enligt anteckningarna i röstlängden deltagit i valet, angives här sannolika anledningen till detta förhållande.
- 6) Antalet, som skall vara *minst två*.
- 7) Här upptages vad i övrigt förekommit av beskaffenhet att bära i protokollet antecknas.

2) hemställa, att motionen I:290 i vad den avser lagen om val till riksdagen måtte anses besvarad genom vad utskottet här ovan hemställt, samt

3) anmäla, att utskottet senare kommer att avgiva utlåtande beträffande det i förevarande proposition framförda förslaget till lag om ändrad lydelse i

vissa delar av den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna nya lagen om val till riksdagen jämte motionen I: 290 i vad den avser detta förslag.

Stockholm den 7 maj 1920.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservationer:

1) av herrar *Clason, Henrikson* och *Nilsson* i Antnäs mot viss del av motiveringen.

2) av herrar *Hellberg, Schlyter* och *Windahl*, som ansett, att sista punkten i 59 § av förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen om val till riksdagen bort erhålla den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen allenast med den ändringen, att orden »eller flera» måtte utgå.
